

**GULJAMOL ASQAROVA SHE’RIYATIDA
MUALLIF KONSEPSIYASI HAQIDA MULOHAZALAR**

Hasanova Ozoda

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

O‘zbek tili vadabiyoti mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Adiba Davlatova

Ilmiy rahbar: Filologiya fanlari doktori (DcS), professor v.b.

Annotatsiya: *ushbu maqolada zamonaviy o‘zbek she’riyati vakili Guljamol Asqarova lirikasi muallif konsepsiyasi nuqtayi nazaridan tahlil qilingan, shoiraning poetik uslubi va ramziy obrazlaridan foydalanish mahorati ochib berilgan. Maqola Guljamol Asqarovaning ijodiy tamoyillarini anglash va zamonaviy she’riyatdagi o‘ziga xosligini tadqiq etishga qaratilgan.*

Kalit so‘zlar: *Guljamol Asqarova, muallif konsepsiyasi, zamonaviy she’riyat, sevgi lirikasi, tabiat tasviri, poetik uslub.*

O‘zbek she’riyati taraqqiyotida muallif konsepsiyasi markaziy o‘rin tutadi. Bu tushuncha ijodkorning asarlarida hayot, inson va tabiatga bo‘lgan qarashlari, shuningdek, o‘z davri ruhini aks ettirishiga tayanadi. Guljamol Asqarova she’riyati o‘zining lirik-falsafiy ohangi, chuqur ichki kechinmalari va milliy qadriyatlarga tayangan estetik tamoyillari bilan ajralib turadi. Uning ijodi zamonaviy she’riyatimizga yangicha falsafiy va ma’naviy qirralarni olib kirib, o‘quvchini mulohazaga chorlaydi.

Adabiy asar muallif konsepsiyasini o‘zida aks ettirgan bo‘lsa, u faqat badiiy tasvir bilan cheklanib qolmay, ijodkorning dunyoqarashini kengroq anglash imkonini beradi. Asosan, quyidagi tamoyillar muallif konsepsiyasini shakllantiradi:

1. Asarda asosiy mavzular va g‘oyalar ifodasi.
2. Poetika, ya’ni so‘z tanlash, obraz va ramzlardan foydalanish uslubi.
3. O‘quvchiga yetkazmoqchi bo‘lgan ma’naviy-estetik xabar.

Guljamol Asqarovaning she’rlarini tahlil qilarkanmiz, ushbu tamoyillarni to‘liq kuzatishimiz mumkin. Shoiraning she’riyati nafaqat badiiy, balki falsafiy mazmuni bilan ham alohida ajralib turadi.

Guljamol Asqarova ijodini o‘rganishda uning asosiy mavzulari orqali muallif konsepsiyasining mazmunini ochish muhim. Shoir o‘z asarlarida quyidagi asosiy mavzularni tarannum etadi:

1. Tabiat va inson uyg‘unligi

Asqarovaning she’riyati tabiatning inson hayoti va ma’naviy olami bilan uyg‘unligini aks ettiradi. Tabiat faqat fon emas, balki falsafiy mushohada manbaidir. Shoiraning bir she’rida quyidagicha satrlar uchraydi:

“Yaproq ko‘ksida kuylar shamol,
Har bir tovush — hayot bir bo‘lak.

Tiriklik yuragi o‘rmonlarda,
Biz faqat shamolda bir iz qoldirarmiz”[1,20-bet].

Bu misralarda tabiat nafaqat go‘zallik timsoli, balki insonning vaqtinchalikligini anglatadigan ramziy manzara sifatida talqin qilinadi.

2. Sevgi va inson kechinmalari.

Shoiraning sevgi mavzusidagi she‘rlari chuqur lirizm bilan sug‘orilgan. U sevgi orqali inson qalbidagi yuksalishni ko‘rsatadi. Masalan:

“Yuragimda sevgining qushi bor,
Har urishida yangi tong yaratadi.
Uni hech qanday osmon tutolmaydi,
Faqat ko‘ksimda topadi oromini”.

Bu yerda sevgi insonni ruhiy yuksaltiruvchi kuch sifatida tasvirlangan. Shoir sevgini faqat his-tuyg‘u emas, balki hayot falsafasining bir qismi sifatida ko‘rsatadi.

Muhabbatning sharti-jim termilmoqdir,
Muhabbatning sharti emas yetmoqlik[2,9-bet].

Ushbu misralarning mazmuni, sevgi va muhabbatning nozik, lekin muhim jihatlarini tasvirlashga qaratilgan. Shoir bu satrlarda muhabbatning chinakam tabiati haqida mulohaza yuritmoqda. Shoiraning nazarida, muhabbatning haqiqiy sharti — uning ichki, nozik va harakatlarga bo‘lgan tasavvurlaridan ko‘ra, ko‘proq yurakdagi tinchlik va o‘zgarmas xohishdir. “Jim termulmoq” — bu ko‘pincha o‘z his-tuyg‘ularini ifodalashdan ko‘ra, ko‘proq ichki dunyoni tinglash, sevgi bilan yashash va shaxsiy hislarning xususiyatini anglashdir. “Yetmoqlik” esa, umumiy e‘tibordan ko‘ra, uning haqiqiy sharti bo‘lishi shart emas, chunki muhabbat, shoiraning fikricha, ko‘proq ichki tinchlik va ehtirosning muvozanatiga asoslanadi.

3. Milliy qadriyatlar va millatni ulug‘lash ,vatanga muhabbat.

Adibaning “O‘zbek eli”, “O‘zga yurtda yurgan ozbek bolasiga”, “O‘zbek bolasi”, “O‘zbekning o‘zi”, “Bizni xalq” kabi she‘rlarida haqiqiy vatanparvarlik, milliy xotira va o‘zlikni qadrlash hislarini yaqqol ko‘rish mumkin.

Garchi yo‘llaringa devor urdilar.
Men bu devorlarni yiqqayman Vatan.
Qayerda bo‘lsam ham ,qayon bo‘lsam ham,
Bir kuni poyingga cho‘kkayman Vatan[3,85-bet].

Ushbu misralar yuqoridagi fikrlarning yaqqol isbotidir. Guljamol Asqarovaning she‘riyati poetik mahorati bilan ajralib turadi. U o‘z ijodida quyidagi poetik vositalarni mahorat bilan qo‘llaydi:

Metaforalar va simbolizm: Uning she‘rlari ramziy tasvirlar bilan boyitilgan. Masalan, “shamol”, “yaproq”, “qush” kabi obrazlar ichki kechinmalarni ifodalashda markaziy ahamiyat kasb etadi.

Nadomat shamoli esdi bog‘larda,
Daraxtlar mung‘aydi, qoldi keksayib.
Men kuzning bag‘riga iymenib kirdim,

Kuz meni bag‘riga bosdi jilmayib.

Har bir she‘ri orqali inson hayoti va ma‘naviy dunyosiga oid chuqur falsafiy mulohaza beradi. Yuqoridagi misralar ham tabiat manzarasi orqali inson ichki kechinmalarini akslantirgan.

Guljamol Asqarovaning she‘riyati zamonaviy o‘zbek poeziyasiga yangi uslub va mazmun olib kirdi. Uning ijodida falsafa va lirizmning uyg‘unlashuvi zamonaviy shoirlar uchun ilhom manbai hisoblanadi. Shoiraning milliy qadriyatlarni tarannum etishi yosh ijodkorlarni tarixga va xalq qadriyatlariga chuqurroq e‘tibor qaratishga chorlamoqda.

Guljamol Asqarovaning she‘riyati zamonaviy o‘zbek adabiyotida muhim o‘rin tutadi. Uning she‘rlaridagi falsafiy mushohada, lirik hislar va milliy qadriyatlarga bo‘lgan e‘tibor muallif konsepsiyasining yorqin namunasidir. Shoiraning ijodi inson qalbini yuksaltirishga, tabiat va hayotni anglashga xizmat qiluvchi badiiy-falsafiy manbadir. Shu tariqa, u o‘zbek she‘riyatining rivojiga salmoqli hissa qo‘shib, adabiy merosimizni boyitgan ijodkor sifatida qadrlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Асқарова Г. Дил фасли. -Тошкент, "Чўлпон", 1998.-23 б.
2. Асқарова Г. Уйғотувчи алла. Тошкент, “ Шарқ ”,2007.-112 б.
3. Асқарова Г. Турналар йўли.- Тошкент, Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти,2010.-32 б.
4. Quronov D.Adabiyotshunoslikka kirish.Toshkent, “Fan”,2007.